

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos> E-mail: cbos@pol.pl

BS/125/111/94

CZY ISTNIEJE SPOŁECZNE PRYZWOLENIE NA STOSOWANIE KAR FIZYCZNYCH WOBEC DZIECI?

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LIPIEC '94

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

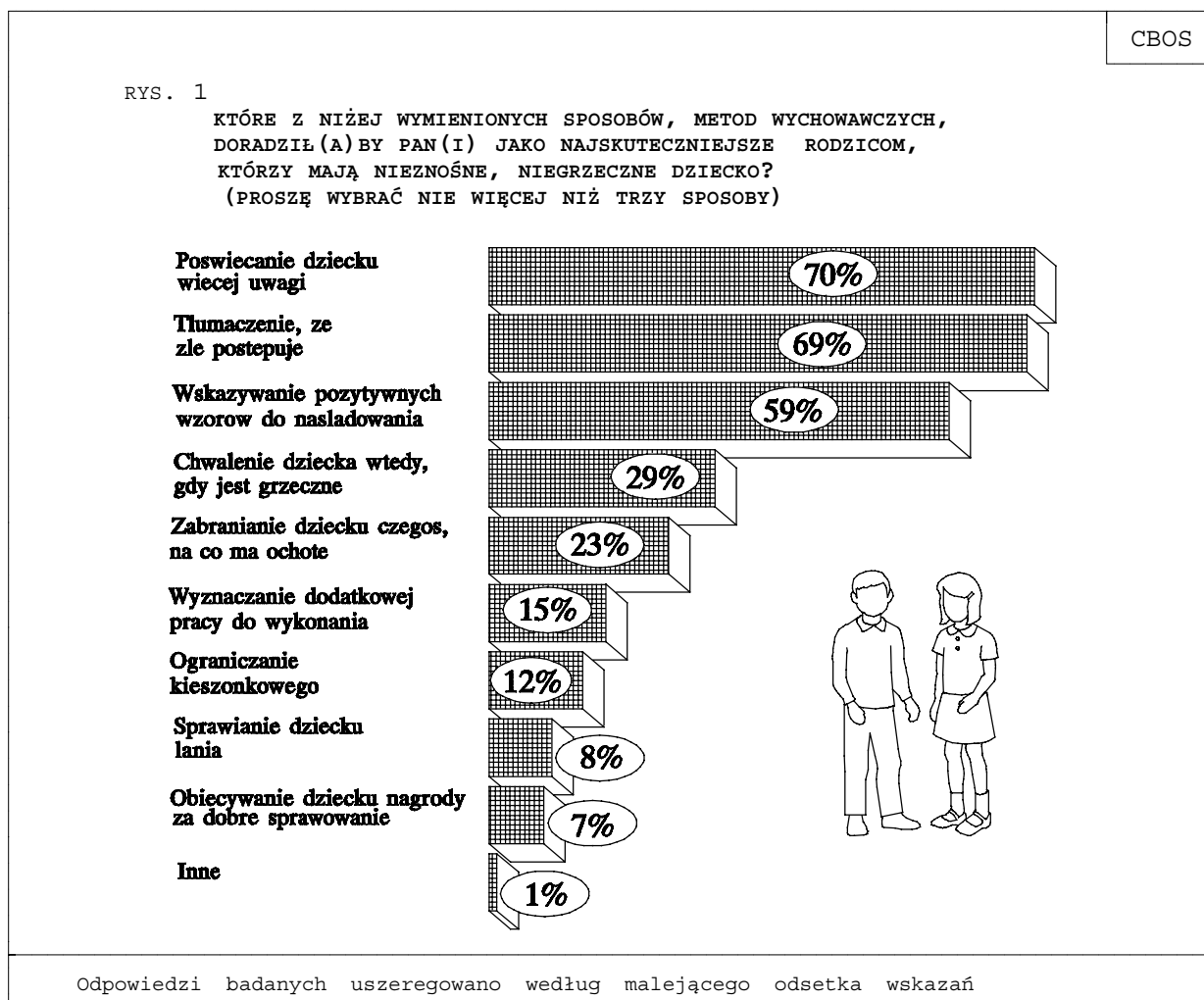
Dzieci - sposób ich wychowania i traktowania przez dorosłych - to temat wciąż wywołujący zainteresowanie Polaków. Kwestie wychowania, warunków, w jakich dzieci dorastają, nie są u nas wyłącznie wewnętrzną sprawą rodziny, ale - co potwierdził także nasz majowy sondaż¹ - sprawą całego społeczeństwa. Niemal powszechnie (92%) akceptowane jest niepisane prawo społecznej kontroli nad właściwym traktowaniem dziecka w rodzinie. Zdecydowana większość badanych (85%) jest też przekonana, że w Polsce powinien być powołany Rzecznik Praw Dziecka, któremu niemała część społeczeństwa przeznaczyłaby rolę instytucji interwencyjnej. Miałby on przeciwdziałać wszelkim nieprawidłowościom występującym w stosunkach między dorosłymi i dziećmi². Jednym z pytań, jakie się rodzi w związku z tą problematyką, jest stosunek naszego społeczeństwa do kar fizycznych, rozmiary społecznego przyzwolenia na nie oraz miejsce, jakie zajmować mogą one w codziennej praktyce wychowawczej.

¹ "Aktualne problemy i wydarzenia" (49) - sondaż zrealizowany w dniach 19-23 maja '94 na reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski

² Zob. komunikat CBOS "Dziecko i prawo", czerwiec '94.

Jak postępować z krnąbrnym dzieckiem?

Poza szczególnymi przypadkami, odpowiedzialność za to, że dzieci stają się nieposłuszne lub niezdane, ponoszą rodzice. Trzeba jednak powiedzieć, że również oni w pierwszej kolejności ponoszą wszystkie skutki swoich błędów lub zaniedbań wychowawczych. Zapytaliśmy ankietowanych, jak postępowałiby z dzieckiem niezdym, jakiego rodzaju postępowanie wydaje im się najbardziej efektywne.

Na liście zalecanych metod wychowawczych najmniejszą popularnością cieszą się kary. Respondenci wyraźnie preferują inne sposoby postępowania z niegrzecznymi dziećmi niż karanie za przewinienia.

Zdecydowana większość ankietowanych jest przekonana, że najbardziej skuteczną metodą postępowania z niezdolnym dzieckiem jest pełna rodzicielskiej troski uwaga i poświęcanie mu większego zainteresowania, czyli bardziej staranna opieka. Według respondentów, równie znaczące jest dla dziecka przewodnictwo rodziców po moralnych meandrach świata - czyli tłumaczenie, że to, co robi, jest złe i dlaczego. Trochę mniej osób opowiada się za stosowaniem recepty z tradycyjnego repertuaru wychowawczego moralistów - wskazywaniem niesfornemu dziecku pozytywnych wzorów do naśladowania.

Większą aprobatę niż stosowanie choćby najłżejszych kar zyskuje metoda oparta na pozytywnym wzmocnieniu pożądanых zachowań - chwalenie dziecka, gdy jest grzeczne. Cieszy się ona jednak dużo mniejszym powodzeniem niż trzy wymienione wyżej. Ta mniejsza akceptacja chwalenia dzieci może obrazować - jak się wydaje - siłę przywiązania do tradycyjnych metod wychowawczych i stosunkowo mniejszą popularność nowszych trendów dominujących w innych krajach. Stosunek respondentów do "chwalenia dziecka, gdy jest grzeczne", być może nacechowany jest swego rodzaju obawą, by nie chwalić go za dużo. Zgodnie bowiem z poglądami wywodzącymi się jeszcze z XIX wieku - byłoby to szkodliwe "psucie dzieci". W sondażu przeprowadzonym rok temu ankietowani częściej wskazywali "nadmierne chwalenie dzieci" jako jeden z głównych czynników źle wpływających na wychowanie niż "zbytnią surowość" czy "sprawianie dziecku lania".

Respondenci doradzający rodzicom, mającym kłopoty wychowawcze, stosowanie kar wskazywali raczej ich łagodniejsze formy - odbieranie jakiejś przyjemności, ograniczanie kieszonekowego czy wyznaczenie dodatkowych obowiązków.

Zdaniem zdecydowanej większości Polaków, bicie dzieci czy - jak to określiliśmy - "sprawianie dziecku lania" nie jest skuteczną metodą nawet w sytuacji, gdy permanentnie zachowuje się ono niewłaściwie. Równie mało zwolenników ma tylko obietnica nagrody za dobre sprawowanie, traktowana chyba jako swego rodzaju przekupywanie dziecka.

Warto zaznaczyć, że rok temu na nieco inaczej postawione pytanie uzyskaliśmy prawie identyczny rozkład odpowiedzi. Chodziło wówczas nie o skuteczność poszczególnych metod w przypadku trudności wychowawczych, ale w ogóle o polecane metody postępowania w takich

okolicznościach³. Można zatem przypuszczać, że w opisanej w pytaniu hipotetycznej sytuacji respondenci kierowali się przede wszystkim oceną skuteczności zabiegów wychowawczych - polecieli takie sposoby postępowania, które, według nich, dają najbardziej pozytywne wyniki

Poglądy na skuteczność oddziaływania przez zwiększenie zainteresowania sprawami dziecka w dużym stopniu różnicuje wiek i wykształcenie. Im wyższe wykształcenie i młodszy wiek, tym częściej doradzano by taki właśnie sposób postępowania. Kobiety częściej niż mężczyźni poleciłyby zwiększenie uwagi jako najlepszą receptę na trudności wychowawcze. Podobnej rady stosunkowo częściej skłonni są udzielać prywatni przedsiębiorcy oraz przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji. Przekonaniu o dużej roli zainteresowania sprawami dzieci w procesie wychowawczym wśród tych grup respondentów sprzyjają być może ich własne, negatywne doświadczenia - większy niż w pozostałych grupach brak czasu dla dzieci⁴.

Chwalenie dzieci, gdy są grzeczne, również bardziej doceniają kobiety niż mężczyźni. Częściej niż inni doradzaliby tę metodę badani z wyższym wykształceniem, mieszkańcy dużych miast, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracownicy umysłowi niższego szczebla.

Zabranianie dziecku tego, na co ma ochotę, podobnie jak perswazja uzyskuje poparcie we wszystkich środowiskach i grupach społecznych. Jako zwolennicy tej strategii wyróżniają się nieco robotnicy wykwalifikowani, bezrobotni oraz uczniowie i studenci, którzy być może niedawno jeszcze podlegali tego typu sankcjom. Jako zwolennicy perswazji - tłumaczenia dziecku, że źle postępuje - najczęściej deklarują się respondenci z wykształceniem podstawowym, a spośród grup zawodowych - rolnicy oraz pracownicy fizyczno-umysłowi.

Pogląd, że sprawienie lania jest skuteczną metodą skłonienia niesforne go dziecka do posłuszeństwa, wyrażany jest tym częściej, im niższe jest wykształcenie respondentów. Dużą rolę odgrywa też miejsce zamieszkania badanych - częściej taki sposób traktowania krnąbrnego dziecka wydaje się dopuszczalny na wsi niż w miastach. Stosunkowo duże znaczenie ma w tej

³ Zob. komunikat CBOS: "Dzieci, rodzice, pieniądze", maj '93.

⁴ Por. komunikat CBOS "Czy brakuje nam czasu? Sposób na weekend", lipiec '94.

kwestii również wiek respondentów. Najstarsi spośród nich - osoby w wieku powyżej 65 lat - zapewne opierając się na własnych doświadczeniach z okresu dzieciństwa, dwukrotnie częściej niż pozostali skłonni są dostrzegać zalety tej metody.

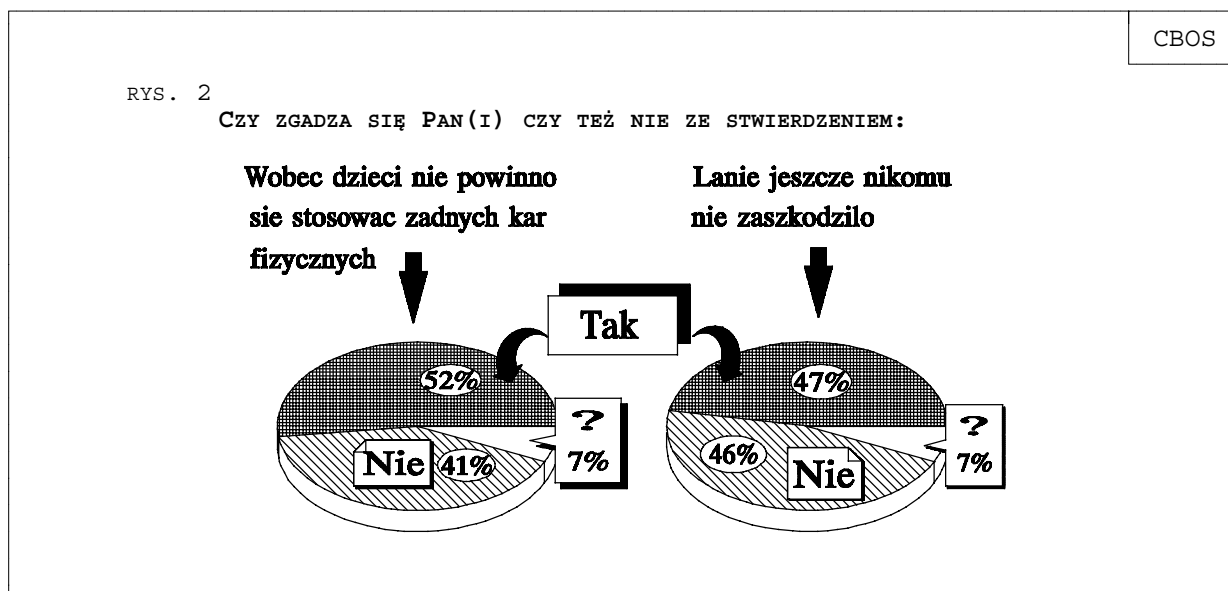
Bić czy nie bić

- przyzwolenie na kary fizyczne

Biorąc pod uwagę stosunek ankietowanych do przedstawionego wyżej zestawu porad dla rodziców, mających kłopoty wychowawcze, można powiedzieć, że większość Polaków dobrze się orientuje, jakie metody wychowawcze - zgodnie z zaleceniami współczesnej pedagogiki - powinno się stosować. Deklaracje respondentów, podobnie jak w przypadku akceptacji powołania Rzecznika Praw Dziecka, świadczą o aprobowaniu działań opiekuńczych, perswazyjnych i stosunkowo małej akceptacji stosowania przemocy fizycznej.

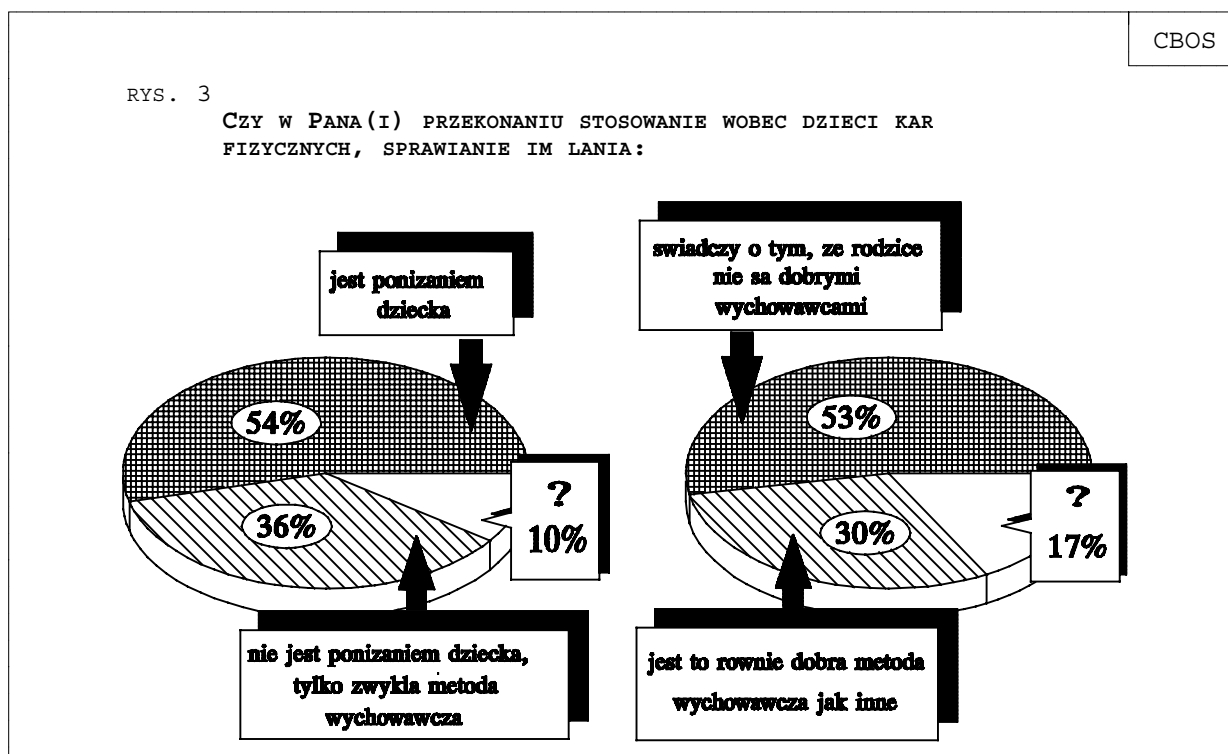
Czy oznacza to, że większość Polaków jest w ogóle przeciwna stosowaniu kar fizycznych w wychowaniu? Czy sprawienie dziecku lania świadczy, że rodzice nie są dobrymi wychowawcami? Czy są rozumiane długofalowe i psychologiczne konsekwencje bicia?

Ankietowani ustosunkowywali się do opinii, odpowiadających dość skrajnym poglądom na ten temat.

Tylko nieco ponad połowa ankietowanych uważa, że niestosowanie żadnych kar fizycznych wobec dzieci powinno być zasadą ogólną. Trochę mniej liczna grupa nie akceptuje takiej normy i - jak można zakładać - nie wyobraża sobie wychowania bez bicia.

Niemala część społeczeństwa w praktyce dość lekko traktuje bicie dzieci, nie tylko w postaci "niewinnego" klapsa, ale nawet większego lania. Potoczne powiedzenie, że "rodzicielskie lanie jeszcze nikomu nie zaszkodziło", uważa za trafne 47% badanych. Niemal taki sam odsetek respondentów odmawia mu akceptacji. Świadczy to zapewne o stosunkowo częstym - częstszym niż można by sądzić na podstawie samych deklarowanych poglądów - wykorzystywaniu tego rodzaju metody "oddziaływania" w praktyce wychowawczej.

Ponad połowa ankietowanych uważa, że bijąc dzieci ponizamy je, dla jednej trzeciej jest to "zwykła metoda wychowawcza" - a więc upokarzająca nie bardziej niż inne kary. Ma to swój wydźwięk, jeśli przywołamy fakt niemal powszechnego poparcia społeczeństwa (86%) dla obejmowania systemem regulacji prawnych zasad postępowania z dzieckiem⁵. Zgoda

⁵ Zob. przypis 2.

na prawne upodmiotowienie dziecka ma skutek w konieczności przestrzegania wobec niego tych samych norm, jakie są w zestawie praw człowieka. Ponad jednej trzeciej społeczeństwa sprawienie dziecku lania nie kojarzy się prawdopodobnie z aktem naruszenia jego godności osobistej.

Można zakładać, że tej grupie respondentów obce są albo nie znane poglądy, według których kary cielesne niosą ze sobą daleko rozleglejsze i głębsze skutki niż tylko obolałe siedzenie, skutki ważące na rozwoju osobowości młodego człowieka. Wydaje się, że nie do końca przeniknął do świadomości i praktyki społecznej fakt, że dzieci bite i poniżane uczą się w ten sposób stosowania przemocy wobec otoczenia i potem powtarzają owe akty przemocy wobec słabszych, później także wobec własnych dzieci.

Jest oczywiste, że zwolennicy stosowania kar fizycznych najczęściej uważają je za normalną metodę wychowawczą, natomiast ich przeciwnicy w znacznej większości dostrzegają w nich naruszenie godności osobistej dziecka.

W tym kontekście warto zapytać, czy Polacy tak naprawdę uważają bicie dziecka za błąd wychowawczy? Wobec zdecydowanej większości, uznających sprawienie dziecku lania za metodę nieskuteczną i niegodną polecenia, tylko 53% ankietowanych uważa, że rodzice stosujący wobec dzieci kary fizyczne nie są dobrymi wychowawcami. Prawie jedna trzecia nie miałaby im nic do zarzucenia.

Należy zaznaczyć, że przytoczone wyżej opinie wiążą się bardzo silnie ze sobą tworząc w gruncie rzeczy jeden wzór - aprobowania kar cielesnych bądź braku poparcia dla nich.

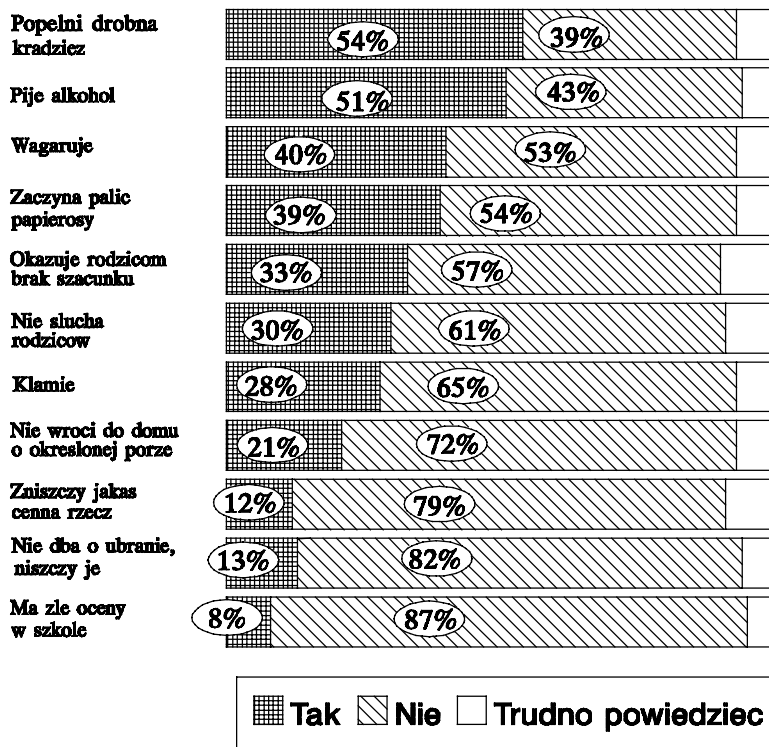
Za co można bić dzieci?

Okoliczności stosowania kar fizycznych

Warto się dowiedzieć, jakie przewinienia w opinii Polaków uznawane są za godne tego ostatecznego środka perswazji, będącego w dyspozycji rodziców i opiekunów. W jakich okolicznościach karę fizyczną uważa się za uzasadnioną? (Rys. 4)

RYS. 4

WIĘKSZOŚĆ LUDZI PRZYNAJMNIEJ RAZ W ŻYCIU DOSTAŁA OD RODZICÓW LUB OPIEKUNÓW W SKÓRĘ. W JAKIEJ SYTUACJI PANA (I) ZDANIEM, SPRAWIENIE DZIECKU LANIA JEST UZASADNIONE, SAM PAN (I) POSTĄPIŁ (A)BY W TEN SPOSÓB? CZY UWAŻA PAN (I), ŻE DZIECKO ZASŁUGUJE NA LANIE, GDY:

Odpowiedzi uszeregowano według malejącego odsetka wskazań

Ponad połowa respondentów byłaby skłonna sprawić lanie swojemu dziecku, gdyby zdradzało objawy demoralizacji - dopuściło się kradzieży lub zaczęło pić alkohol. Ponieważ kara fizyczna jest najbardziej drastycznym środkiem rodzicielskiego oddziaływania, można przypuszczać, że powyższa lista stanowi jednocześnie klasyfikację niebezpieczeństw, które według rodziców mogą zagrażać ich dzieciom. Natychmiastowej interwencji dorosłych wymagają więc te zjawiska, które godzą w proces socjalizacji i społecznego zakorzenienia młodego pokolenia.

Równie istotne niebezpieczeństwo dla młodych ludzi wydają się stanowić nałogi, ponieważ tylko trochę mniejsza grupa osób osób za pomocą "łojenia skóry" próbowałaby

wyperswadować inne uzależnienie groźne dla zdrowia - palenie papierosów. Nie bez znaczenia są tu też z pewnością normy obyczajowe. Używki to domena dorosłych. Jeśli po papierosy czy alkohol sięga młody człowiek, niemała część społeczeństwa skłonna jest odczytywać to jako oznakę braku kontroli domu nad jego poczynaniami, a może i zapowiedź dużo poważniejszych nadużyć, zgodnie z zasadą "od rzemyczka do koniczka".

Wysoko - na trzecim miejscu wśród postępków wymagających kary cielesnej - plasuje się wagarowanie, również, jak się wydaje, z powodu zagrożenia dla procesu socjalizacji i wdrażania się do ról społecznych. Potwierdzałyby to fakt, że za złe oceny przynoszone ze szkoły tylko nieliczni spośród badanych zdecydowaliby się użyć tak radykalnego środka.

Dla blisko jednej trzeciej ankietowanych dopuszczalne jest zastosowanie przemocy fizycznej i przywołanie do porządku w przypadku zakwestionowania struktury ról w rodzinie: gdy dziecko nie słucha rodziców bądź podważa ich autorytet okazując brak szacunku.

Na tym tle dość zaskakujący jest stosunkowo duży liberalizm wobec kłamstwa. Czyżby respektowanie normy prawdomówności przestało należeć do podstawowego wyposażenia porządnego człowieka? Norma ta niewątpliwie zdewaluowała się w stosunku do XIX-wiecznego kodeksu wychowania.

Wyniki omawianego sondażu świadczą o stosunkowo wysokim ogólnym poziomie rygoryzmu utrzymującym się w niektórych środowiskach. Co ósmy dorosły Polak karałby dziecko laniem za dość błahe przewinienia, takie jak brak dbałości o rzeczy czy niszczenie ubrania.

Zwolennicy i przeciwnicy stosowania kar cielesnych

Z wypowiedzi ankietowanych wynika, że za przeciwników stosowania kar fizycznych wobec dzieci częściej mogą uchodzić kobiety niż mężczyźni. Istotnym czynnikiem różnicującym stosunek do tego rodzaju kar - co zrozumiałe zważywszy na fakt upowszechniania się nowych idei i metod w wychowaniu - jest wiek badanych oraz poziom wykształcenia. Im są starsi i słabiej wykształceni, tym częściej mają przyzwalający stosunek do karania dzieci biciem. Trzecim istotnym czynnikiem różnicującym opinie respondentów jest miejsce zamieszkania. Wśród

mieszkańców miast, zwłaszcza tych największych, jest mniej osób akceptujących kary cielesne niż wśród mieszkańców wsi. Rzecznikami wychowania bez bicia są przede wszystkim przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracownicy umysłowi niższego szczebla.

W wyrażnie mniejszym stopniu dotyczy to zwłaszcza rolników i robotników. Oni też, jak można wnosić z odpowiedzi na pytanie, dotyczące sytuacji, w których sprawienie dziecku lania jest uzasadnione, odznaczają się największym rygoryzmem.

*

* *

Polacy preferują raczej konserwatywny typ wychowania. Stosunkowo ważny dla nich jest szacunek oraz posłuszeństwo okazywane rodzicom. Za bardziej skuteczną metodę wychowawczą uważają specyficzne moralizatorstwo, polegające na tłumaczeniu i pokazywaniu pozytywnych wzorów, niż oddziaływanie mające na celu wzmacnianie pożądanых cech. Równie wysoko jak zdolności perswazyjne cenią staranność opieki sprawowanej nad dzieckiem.

W naszym kodeksie wychowawczym stosunkowo łatwo godzimy się na stosowanie przymusu. Do kar fizycznych większość dorosłych Polaków ma stosunek negatywny, ale nie znaczy to wcale, że wszyscy są za tym, by je wyeliminować z naszego życia.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. bielsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Które z wymienionych metod wychowawczych doradził(a)by Pan(i) rodzicom jako najskuteczniejsze? Proszę wybrać nie więcej niż trzy sposoby. 1 - Wskazywanie pozytywnych wzorów do naśladowania; 2 - Ograniczanie kieszonkowego; 3 - Wyznaczanie dodatkowej pracy do wykonania; 4 - Zabranianie czegoś, na co ma ochotę; 5 - Poświęcanie dziecku więcej uwagi; 6 - Sprawianie lania; 7 - Obiecywanie nagrody; 8 - Tłumaczenie, że źle postępuje

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogółem	59	12	15	23	70	8	8	69
Płeć								
Mężczyźni	62	13	18	24	65	8	7	68
Kobiety	56	11	13	22	74	7	8	70
Wiek								
do 24 lat	57	11	11	20	76	4	8	67
25-34	60	8	12	24	74	7	2	75
35-44	61	9	19	28	71	3	6	68
45-54	60	19	11	17	71	9	11	64
55-64	55	10	19	26	64	9	14	69
65 lat i więcej	57	17	17	19	65	16	7	71
Miejsce zamieszkania								
Wieś	57	11	14	23	70	11	9	71
Miasto	60	13	16	23	70	6	7	68
Miasto								
do 20 tys.	55	14	23	21	71	3	12	71
20 - 50 tys.	65	11	16	23	73	8	5	70
50 - 100 tys.	59	19	13	24	73	2	4	64
100 tys. - 1 mln.	61	14	16	23	65	6	7	67
Warszawa	52	0	9	27	76	8	7	71
Region								
Północny	57	11	12	29	65	8	10	66
Zachodni	60	11	19	21	77	3	5	73
Środkowozachodni	57	17	18	27	64	9	7	68
Środkowy	55	9	16	24	73	9	10	70
Wschodni	59	15	11	25	66	9	7	73
Południowo-wschodni	63	8	15	14	75	9	11	70
Południowo-zachodni	60	14	15	21	69	5	5	67
Wykształcenie								
Podstawowe	53	15	16	22	64	13	10	73
Zasadnicze zawodowe	62	15	16	25	66	7	7	70
Średnie	64	7	13	24	79	3	5	65
Wyższe	57	7	17	14	80	4	9	64
Miejsce pracy wyk. ostatnio								
Własne, rodzinne przeds.	61	11	16	21	71	11	7	67
Zakład prywatny	55	8	9	19	77	8	10	71
Zakład spółdzielczy	52	8	13	18	75	6	5	73
Sfera budżetowa	60	8	16	21	77	4	8	61
Zakład państwowy	59	13	16	24	66	8	7	71
Zakł. sprywat., sp. akcyjna	58	16	27	22	63	2	6	75
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier. i inteligencja	54	10	18	18	80	2	8	64
Prac. umysł. niż. szczebla	61	6	6	22	79	2	5	73
Pracownicy fiz.- umysł.	64	17	6	19	67	0	9	78
Robotnicy wykwalifikowani	57	9	22	29	61	7	9	72
Robotnicy niewykwalifik.	59	14	22	19	68	10	8	71
Rolnicy	65	15	16	22	64	8	10	75
Prywatni przedsiębiorcy	69	7	12	23	86	8	0	60
Bierni zawodowo								
Renciści i emeryci	57	16	17	23	66	12	9	68
Uczniowie i studenci	66	6	13	30	76	0	5	57
Bezrobotni	60	9	13	28	69	6	10	67
Gospodynie domowe i inni	54	12	10	15	77	8	6	73
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 750 tys. zł	57	14	16	25	67	9	10	69
750 tys. - 1249 tys.	54	10	14	24	70	9	8	76
1250 tys. - 1749 tys.	59	11	19	22	71	8	7	67
1750 tys. - 2249 tys.	63	15	12	26	70	10	7	65
2250 tys. i powyżej	62	12	14	18	73	4	9	68
Ocena własnych war. mater.								
Źle	54	11	14	27	71	10	8	71
Średnie	61	13	16	20	70	8	9	66
Dobre	62	13	16	21	70	3	5	73
Udział w prakt. religijnych								
Częściej niż raz w tyg.	63	8	15	18	78	4	7	70
Raz w tygodniu	61	12	15	24	68	8	9	68
1 - 3 razy w miesiącu	55	14	14	21	76	12	6	69
Kilka razy w roku	56	10	19	25	68	6	6	68
Rzadziej	53	9	7	18	76	5	6	76
Nigdy	57	17	20	20	68	3	7	73
Poglądy polityczne								
Lewica	58	16	12	24	70	4	6	71
Centrum	64	10	12	22	73	7	4	73
Prawica	59	11	18	22	70	9	11	66
Trudno powiedzieć	54	12	18	23	68	10	10	68

Tabela 1 (cd.) 9 - Chwalenie dziecka wtedy, gdy jest grzeczne;
10 - Coś innego

	(%)		
	9	10	Liczba osób
Ogółem	29	1	1207
Płeć			
Mężczyźni	25	1	553
Kobiety	32	1	655
Wiek			
do 24 lat	35	2	158
25-34	31	0	203
35-44	29	1	286
45-54	32	0	186
55-64	29	1	177
65 lat i więcej	19	2	198
Miejsce zamieszkania			
Wieś	25	1	471
Miasto	31	1	736
Miasto			
do 20 tys.	29	0	153
20 - 50 tys.	25	1	128
50 - 100 tys.	34	2	97
100 tys. - 1 mln.	32	1	298
Warszawa	46	4	61
Region			
Północny	29	1	142
Zachodni	29	0	131
Środkowozachodni	30	1	176
Środkowy	26	1	210
Wschodni	30	2	150
Południowo-wschodni	30	1	186
Południowo-zachodni	29	1	213
Wykształcenie			
Podstawowe	24	1	438
Zasadnicze zawodowe	26	0	336
Średnie	35	2	339
Wyższe	39	1	95
Miejsce pracy wyk. ostatnio			
Własne, rodzinne przeds.	26	2	223
Zakład prywatny	34	2	104
Zakład spółdzielczy	40	0	53
Sfera budżetowa	42	1	118
Zakład państwowy	27	1	510
Zaki. sprywat., sp.akcyjna	27	0	57
Grupa społ.-zaw.pracujący			
Kadra kier., inteligencja	37	3	87
Prac.umysł.niż.szczebla	38	3	98
Pracownicy fiz.- umysł.	34	0	44
Robotnicy wykwalifikowani	27	1	136
Robotnicy niewykwalifik.	26	0	57
Rolnicy	19	0	63
Prywatni przedsiębiorcy	29	0	68
Bierni zawodowo			
Renciści i emeryci	24	1	400
Uczniowie i studenci	19	0	37
Bezrobotni	31	1	110
Gospodynie domowe i inni	37	0	104
Dochody na jedną osobę			
Poniżej 750 tys.zł	24	0	192
750 tys. - 1249 tys.	28	1	274
1250 tys. - 1749 tys.	32	1	241
1750 tys. - 2249 tys.	29	1	192
2250 tys. i powyżej	31	2	273
Ocena własnych war. mater.			
Złe	27	1	497
Średnie	29	2	500
Dobre	32	1	210
Udział w prakt. religijnych			
Częściej niż raz w tyg.	35	2	80
Raz w tygodniu	29	1	632
1 - 3 razy w miesiącu	25	2	175
Kilka razy w roku	31	1	194
Rzadziej	29	4	67
Nigdy	27	0	56
Poglądy polityczne			
Lewica	32	1	267
Centrum	31	1	311
Prawica	30	1	264
Trudno powiedzieć	24	1	364

Tabela 2. Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem: wobec dzieci nie powinno się stosować żadnych kar fizycznych? (%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	52	41	7	1209
Płeć				
Mężczyźni	45	49	7	554
Kobiety	58	35	8	655
Wiek				
do 24 lat	56	35	9	158
25-34	57	39	4	203
35-44	55	40	5	286
45-54	50	44	6	186
55-64	48	45	6	177
65 lat i więcej	43	43	14	199
Miejsce zamieszkania				
Wieś	45	45	9	472
Miasto	56	38	6	737
Miasto				
do 20 tys.	53	42	4	153
20 - 50 tys.	48	44	8	128
50 - 100 tys.	56	38	6	97
100 tys. - 1 mln.	57	38	6	298
Warszawa	76	19	6	61
Region				
Północny	48	47	5	142
Zachodni	49	43	8	131
Środkowo-zachodni	49	46	5	177
Środkowy	60	35	5	210
Wschodni	52	39	9	150
Południowo-wschodni	50	43	7	186
Południowo-zachodni	51	38	12	213
Wykształcenie				
Podstawowe	42	47	11	439
Zasadnicze zawodowe	54	40	5	336
Średnie	56	39	5	339
Wyższe	71	28	2	95
Miejsce pracy wyk. ostatnio				
Własne, rodzinne przeds.	46	44	9	223
Zakład prywatny	54	40	6	104
Zakład spółdzielczy	40	58	2	53
Sfera budżetowa	59	35	7	118
Zakład państwowy	50	43	7	510
Zakł. sprywat., sp. akcyjna	63	29	8	57
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier. i inteligencja	64	31	6	87
Prac. umysł. niż. szczebla	54	42	4	98
Pracownicy fiz.-umysł.	56	42	2	44
Robotnicy wykwalifikowani	50	43	8	136
Robotnicy niewykwalifik.	51	38	10	57
Rolnicy	33	61	6	63
Prywatni przedsiębiorcy	60	38	2	68
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	49	42	10	401
Uczniowie i studenci	63	29	8	37
Bezrobotni	46	48	6	111
Gospodynie domowe i inni	59	34	7	104
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 750 tys. zł	41	52	7	192
750 tys. - 1249 tys.	54	40	5	274
1250 tys. - 1749 tys.	52	40	9	241
1750 tys. - 2249 tys.	53	36	10	192
2250 tys. i powyżej	55	40	5	274
Ocena własnych war. mater.				
Złe	49	44	7	498
Średnie	53	39	8	501
Dobre	55	39	6	210
Udział w prakt. religijnych				
Częściej niż raz w tyg.	57	34	9	80
Raz w tygodniu	48	45	7	632
1 - 3 razy w miesiącu	50	42	9	175
Kilka razy w roku	59	35	6	194
Rzadziej	55	35	10	68
Nigdy	61	33	7	57
Poglądy polityczne				
Lewica	45	48	7	267
Centrum	54	39	7	312
Prawica	57	37	5	264
Trudno powiedzieć	51	40	9	365

Tabela 3. Czy, w Pana(i) przekonaniu, stosowanie wobec dzieci kar fizycznych: 1 - jest poniżaniem dziecka; 2 - nie jest poniżaniem dziecka, tylko zwykłą metodą wychowawczą

			(%)	
	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	54	36	10	1209
Płeć				
Mężczyźni	46	43	10	554
Kobiety	60	29	10	655
Wiek				
do 24 lat	56	34	10	158
25-34	54	36	10	203
35-44	59	32	9	286
45-54	59	35	6	186
55-64	51	37	12	177
65 lat i więcej	43	43	15	199
Miejsce zamieszkania				
Wieś	49	39	12	472
Miasto	57	34	9	737
Miasto				
do 20 tys.	54	37	8	153
20 - 50 tys.	53	37	10	128
50 - 100 tys.	53	30	17	97
100 tys. - i mln.	57	35	8	298
Warszawa	77	20	3	61
Region				
Północny	49	43	8	142
Zachodni	58	34	8	131
Środkowo-zachodni	57	38	5	177
Środkowy	56	35	10	210
Wschodni	45	41	13	150
Południowo-wschodni	55	33	12	186
Południowo-zachodni	56	30	15	213
Wykształcenie				
Podstawowe	44	43	13	439
Zasadnicze zawodowe	53	37	10	336
Średnie	64	29	7	339
Wyższe	71	21	8	95
Miejsce pracy wyk. ostatnio				
Własne, rodzinne przeds.	50	39	11	223
Zakład prywatny	64	27	9	104
Zakład spółdzielczy	60	32	8	53
Sfera budżetowa	64	29	7	118
Zakład państwowy	53	36	11	510
Zakł. sprywat., sp. akcyjna	55	41	4	57
Grupa społ.-zaw.pracujący				
Kadra kier., inteligencja	72	20	9	87
Prac.umysł.niż.szczebła	68	25	7	98
Pracownicy fiz.- umysł.	50	42	7	44
Robotnicy wykwalifikowani	50	42	8	136
Robotnicy niewykwalifik.	37	51	12	57
Rolnicy	46	47	7	63
Prywatni przedsiębiorcy	60	33	7	68
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	51	37	12	401
Uczniowie i studenci	37	46	17	37
Bezrobotni	57	32	12	111
Gospodynie domowe i inni	57	30	13	104
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 750 tys.zł	46	43	11	192
750 tys. - 1249 tys.	54	38	8	274
1250 tys. - 1749 tys.	53	34	13	241
1750 tys. - 2249 tys.	57	31	11	192
2250 tys. i powyżej	58	33	9	274
Ocena własnych war. mater.				
Złe	53	36	11	498
Średnie	53	36	11	501
Dobre	57	34	8	210
Udział w prakt. religijnych				
Częściej niż raz w tyg.	59	31	10	80
Raz w tygodniu	53	36	11	632
1 - 3 razy w miesiącu	52	40	8	175
Kilka razy w roku	57	33	10	194
Rzadziej	52	41	7	68
Nigdy	56	30	14	57
Poglądy polityczne				
Lewica	56	38	6	267
Centrum	53	36	10	312
Prawica	56	33	11	264
Trudno powiedzieć	51	35	14	365

Tabela 4. Czy, w Pana(i) przekonaniu, stosowanie wobec dzieci kar fizycznych: 1 - świadczy o tym, że rodzice nie są dobrymi wychowawcami; 2 - jest to równie dobra metoda wychowawcza jak inne

	(%)			
	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	53	30	17	1208
Płeć				
Mężczyźni	47	36	17	554
Kobiety	58	26	17	655
Wiek				
do 24 lat	56	24	19	158
25-34	53	28	19	203
35-44	54	31	16	286
45-54	59	29	12	185
55-64	52	34	14	177
65 lat i więcej	45	34	21	199
Miejsce zamieszkania				
Wieś	47	33	20	472
Miasto	57	28	15	736
Miasto				
do 20 tys.	58	31	11	153
20 - 50 tys.	56	31	13	128
50 - 100 tys.	51	27	21	97
100 tys. - i mln.	55	31	14	298
Warszawa	73	6	21	61
Region				
Północny	48	39	13	142
Zachodni	53	34	13	131
Środkowo-zachodni	58	32	10	177
Środkowy	61	22	17	210
Wschodni	50	29	21	150
Południowo-wschodni	51	32	16	186
Południowo-zachodni	48	28	24	212
Wysztalcenie				
Podstawowe	42	36	22	438
Zasadnicze zawodowe	51	35	14	336
Średnie	66	21	14	339
Wyższe	68	17	15	95
Miejsce pracy wyk. ostatnio				
Własne, rodzinne przeds.	48	34	18	223
Zakład prywatny	57	23	20	104
Zakład spółdzielczy	62	32	5	53
Sfera budżetowa	61	23	16	118
Zakład państwowy	51	32	16	510
Zakł. sprywat., sp. akcyjna	53	31	16	57
Grupa społ.-zaw.pracujący				
Kadra kier., inteligencja	63	21	16	87
Prac.umysł.niż.szczebła	65	22	12	98
Pracownicy fiz.- umysł.	58	32	10	44
Robotnicy wykwalifikowani	48	36	15	136
Robotnicy niewykwalifik.	49	36	15	57
Rolnicy	38	43	19	63
Prywatni przedsiębiorcy	65	27	8	68
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	51	32	17	400
Uczniowie i studenci	67	12	21	37
Bezrobotni	41	34	25	111
Gospodynie domowe i inni	53	25	22	104
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 750 tys.zł	44	40	16	192
750 tys. - 1249 tys.	52	29	19	274
1250 tys. - 1749 tys.	55	29	16	241
1750 tys. - 2249 tys.	55	30	15	191
2250 tys. i powyżej	56	27	16	274
Ocena własnych war. mater.				
Złe	51	33	16	497
Średnie	53	27	19	501
Dobre	56	31	12	210
Udział w prakt. religijnych				
Częściej niż raz w tyg.	58	22	19	80
Raz w tygodniu	53	31	16	632
1 - 3 razy w miesiącu	48	36	16	175
Kilka razy w roku	59	24	16	194
Rzadziej	47	33	20	68
Nigdy	43	34	23	57
Poglądy polityczne				
Lewica	55	34	12	267
Centrum	53	29	18	312
Prawica	60	27	13	264
Trudno powiedzieć	47	31	22	364